

İSTANBUL, ÜSKÜDAR

IM 9

MİHRİMAH SULTAN İMARETİ

TP (5-6)

TE (6-10)

TM (4-7; 1-15)

AKF.SY.1147.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Üsküdar Mihrimak tabhanesi

1722 yangınında yanmıştır.

Cezar, s. 350.

Mihri mah Sultan imareti, Üsküdar.

~~Buğün ayette oluyorum, minnisi konusunda bilgi sahibi bulunmadığına
zamanında ulaşmayan Mektebdan Mihri mah Sultan imareti çoğu
menzül kütüleyinde olduğu gibi taffane (müfessirane benzer) ile birlikte
inşa edilmiş bir yapıdır. 1722 (A.H. 1134) yılında
yanmış, 1722 yılında kurtulmuş ve 1722 yılında gamsı işinici yüzüne
almış, 1930 yılında kalıntılar da temizlenmiş tüme ile
yapılan bir orta den kalemistir.~~

Mubrimah: Üsküdar (2)

Yapan Yangınları ve Afetleri", s. 350.

* Konyalı, Üsküdar Tarihi, c. II, s. 387.

(insert)

Bu yıldan, kaynaklarda ~~atıfta~~ sözü edilen tabhane, misafirhane han, kâmbursaray gibi yapıların bunların hepsini içeren geniş kapsamlı imarete ~~300 gına~~ atıf yaptığını kabul ~~etmek~~ ediyoruz.

mekebe ve çiftte hamamdan oluşan külliyesi arasındadır. 991 H. 1583 M. yılında yapılmıştır. Bu kervansarayda âyân, eşraf, itibarlı konuklar için tahsis edilmiş yerler vardı. Şerifler, bilginler, büyük ve hatırlı misafirler için ayrılmış kısımlar da çok iyi ve konforlu idi.

Bu kervansaray Mimar Sinan yapısıdır. Nakkaş Sâî'ye nisbet edilen manzûm ve mensur Tezkiret-ül-Bünyan'lardaki listelerde adı yok amma yanındaki ve bitişigindeki imâreti, dar-üş-şifâyı Mimar Sinan yaptığı için bu da onun eseridir.

Nurbânû Sultanın camiine; Üsküdar'da Sultan III. Ahmed'in anası Gülnûş Sultan Câmii Evliya Çelebi zamanında yapılmadığı için Çelebimiz bunu hep Orta Vâlide şeklinde yazıyor. Nurbânû Sultanın külliyesi Üsküdar'ın tam ortasında yapıldığı için böyle adlandırılıyordu. Yeni Vâlide Camii yapıldıktan sonra Kösem Vâlide Sultan Camiine (Çinili Cami) Orta Vâlide, Nurbânû'nunkine de (Atik Vâlide-Eski Vâlide) denir olmuştur. Kervansaray, Valide Sultan'ın imâreti ve dâr-üş-şifâsının üst tarafına yapılmıştır. Evliyâ Çelebi bunu şöyle yazmıştır:

«Kervansaray-ı Orta Vâlide: Bu dahî camii ve imâret-i taami kurbünde yüz ocaklı, biner beygir alır misafirhânedir. Başka develiği de vardır (3).»

Sultan III. Mahmud, Eski Vâlide Sultanın dâr-üş-şifâsını tâmir ettirenken bunu da tamir ettirmiştir.

Şâir Aynî, Vâlide Sultan bîmarhânesinin (dar-üş-şifâ) tamiri için şu tarih manzûmesini söylemiştir :

Bir nigâh-ı merhametle iltifat etse eğer
Mürdeye cân bahşolur âkîl eder divâneyi
Ayniyâ târih-i tâmmum sâile şâfi cevap
Yaptı Sultan-ı zaman vâlâ bu bîmarhâneyi
Sene : 1250 (4)

Sultan Mahmud 1250 H. 1834 M. yılında dar-üş-şifâyı yenilercesine tamir ettirmişti. Muhteşem kapısının önündeki iki sütunun tuttuğu saçağını ve kapıyı Sultan Mahmud yaptırmıştır. Üstünde tuğrası vardı, kazılmıştır.

MİHRİMAH HANI (KERVANSARAYI)

Vakfiyesinde (han) şeklinde geçen bu kervansaray Mimar Sinan yapısı idi. Mihrimah Sultan'ın camii, medresesi, mektebi ve imarethanesi ile

(3) Evliya Çelebi Seyahatnâmesi. Cild: 1, Sahife: 476.

(4) Atâ Tarihi. Cild: 3, Sahife: 150.

beraber yapılmıştı. **Büyük iskele** denilen **Üsküdar iskelesinin** karşısına rastlardı. (**Asya**) denilen büyük kıtanın **Avrupa'ya** geçecek yolcuları buraya gelirler, irili ufaklı deniz vasıtaları ile **Beşiktaş'a Deve Meydanına** geçerlerdi. **Deve Meydanı'na** daha sonra **Barbaros Hayreddin Paşa'nın** medresesi, mescidi, türbesi yapılmıştı. Konağı da burada idi. Konağının içinde bulunan **Bizans'dan** kalma tatlı sulu kuyusu da konağının içinde idi. Ben bu kuyuyu buldum. Şimdi deniz müzesinin avlusundadır. Kitâbesiyle halka teşhir edilmektedir.

Bu kervansarayda yolcuların atları ve develeri için saman, arpa ve hamur topları verilirdi. Kervansaray **Üsküdar** kaymakamı **İzzeddin Çağpar** tarafından yıktırılarak yok edilmiştir. Cumhurbaşkanı **Atatürk** benim neşriyatım üzerine onu kaymakamlıktan uzaklaştırmıştır.

ORTA VALİDE KERVANSARAYI

Bu kervansaray **Üsküdar'da Orta Valide** şöhretli **Mah-peyker Valide Sultan'ın** yaptırdığı daha ziyade (**Çinili Cami**) şeklinde meşhur olan caminin yakınında idi. Yüz ocağı ve bin beygir alır ahırını vardı.

Kervansarayların, mihmansarayların, medreselerin, tekkelerin oda sayıları gösterilirken bunlar (ocak) ile ifade edilirdi. Bu kervansarayda yüz ocaklı oda var demektir.

Sultan **I. Ahmed'in** eşi **Mahperi Sultan** burada cami, medrese mektep, kervansaray, imaret, çift hamam, sebîl ve çeşme yaptırmıştı. İmarethane şair **Fevzi'nin** Ebced hesabıyla şu mısraının ifade ettiği 1050 H. 1640 M. yılında yapılmıştı.

Orta Validenin gelir vakfı çoktu. **İstanbul'daki Valide Sultan hanı** ve içindeki mescid de onun vakfı idi. İmarethaneden eser kalmamıştır.

Kervansarayın ayrıca develiği de var idi. Develi misafirlerin develeri deve ahırına konulurdu. Bütün vakıf kervansaraylar gibi buraya konanların üç gün yemekleri, mumları, kışın kömür ve odunları, atlarının kaptırlarının, eşeklerinin saman ve arpaları, develerinin top hamurları bedava verilirdi.

Evliya Çelebi bunu şöyle yazmıştır:

«Yüzer ocaklı bin bargir alır mihmanhanedir (5).»